

Monsters en Draken

Een vertelproject tussen oud en nieuw

Karin Vlietstra

Buiten klettert de regen tegen de ramen. De kinderen merken het niet; zij zijn druk bezig. In tweetallen zitten ze verspreid door het lokaal. De een praat, de ander luistert. Af en toe wordt er wat gegiecheld maar de sfeer is geconcentreerd. De juf loopt rond door de klas en luistert hier en daar mee. Het is maandagmiddag, twee uur. Groep zeven krijgt vertelles.

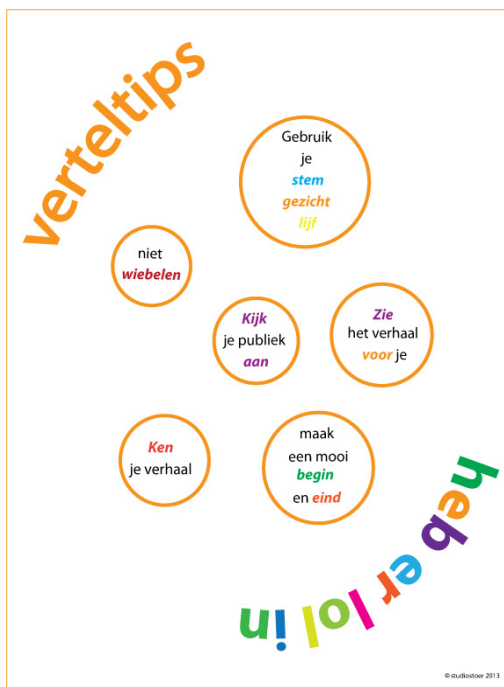
Verhalen vertellen op school; het gebeurt niet veel. Op de Pabo's wordt het vak verhalen vertellen niet onderwezen. Leraren staan de hele dag voor de klas, en voorgelezen wordt er veel, zeker in de lagere klassen. Maar een verhaal vertellen, dat is toch weer even wat anders. Ook de kinderen zelf vertellen geen verhalen. Spreekbeurten houden, dat wel. Iedere week worstelen de bovenbouwklassen zich dapper door weer een nieuwe PowerPoint presentatie heen. Maar verhalen vertellen? Nee... waarom zou je?

Toch zijn er heel veel redenen waarom verhalen vertellen goed past binnen het onderwijs. Verhalen vertellen brengt woorden tot leven. Door te luisteren naar verhalen leren kinderen om zich te concentreren. Hun fantasie wordt geprikkeld; zij moeten immers zelf beelden creëren bij de verhalen die ze horen. Een goed verteld verhaal kan abstracte concepten heel concreet maken. Het kan de band tussen de juf of meester en de kinderen enorm verbeteren. Het traint het geheugen en voorstellingsvermogen van kinderen. Ook voor de kinderen zelf kan het vertellen van verhalen veel opleveren. Wat een overwinning als de klas aan je lippen hangt terwijl jij een spannend verhaal vertelt! Wat een ervaring om na een aantal lessen opeens wel voor de groep te durven staan, terwijl dat eerst niet lukte! Wat spannend om aan een eeuwenoud sprookje een nieuwe, eigentijdse draai te geven!

Kun je verhalen vertellen eigenlijk leren? Dat kan. Er is zelfs een opleiding voor. De Vertelacademie in Utrecht heeft een complete leerroute waarin je een degelijke training krijgt in zowel het zelf vertellen van verhalen, het organiseren van vertelprojecten, en het onderwijzen van vertellen aan kinderen. De afgelopen jaren heb ik deze opleiding met veel plezier gevolgd. Mijn afstudeerproject heb ik uitgevoerd op De Schakel, School vol van Verhalen in Gouda. Als een van de weinigen in Nederland heeft deze school het vertellen als speerpunt opgenomen in haar profiel. Door de school heen hangt een 'rode loper' vol met verhalen, er zijn vertelhoekjes, een gedichtendeur, en jaarlijks is er een spannende vertelwedstrijd voor de kinderen van de bovenbouw. Een perfecte plek voor een vertelstage!

Ik heb gewerkt met elf kinderen uit groep zes. Ik wilde voor deze groep een lesplan ontwerpen zonder al teveel toeters en bellen, een "basiscursus vertellen" voor de bovenbouw van de basisschool. Ik heb tien lessen gegeven; zes algemene lessen over vertellen, een tekenles, en drie lessen die te maken hadden met presenteren. Uiteindelijk hebben de kinderen allemaal hun verhaal gepresenteerd aan hun medeklasgenoten.

Achteraf gezien waren de lessen vooral een ontdekkingreis; welke basistechnieken van vertellen kun je leren aan kinderen op de basisschool, wat is hun niveau? Wat interesseert de kinderen zelf, wat willen zij leren? Hoe combineer je creativiteit met rust en focus? Ik heb deze reis samen met de kinderen gemaakt, en hij was boeiend en intensief. Uiteindelijk hebben we een lijst met zeven Verteltips ontworpen, die volgens de kinderen en mij 'handig' zijn om op te letten als je voor het eerst begint met het vertellen van verhalen.

De presentaties van de kinderen heb ik opgenomen op video. De school krijgt nog een leuk aandenken: alle opgenomen verhalen heb ik op internet gezet (beveiligd met een password). De tekeningen die de kinderen gemaakt hebben worden in de school opgehangen, met op iedere tekening een QR-code. Ouders en andere belangstellenden kunnen de QR codes op de tekeningen scannen met hun telefoon en krijgen dan het bijbehorende verhaal te zien. Zo heeft de school een tastbaar aandenken aan dit project, dat zij goed kan gebruiken bij haar profilering als "School vol van Verhalen".

Door dit soort projecten probeer ik het oeroude vertellen te verbinden met deze tijd, en het te ontdoen van het beetje stoffige imago dat vertellen toch heeft. Vertellen is niet stoffig; wij hebben, denk ik, allemaal een diep verlangen in ons om te vertellen. Vertellen maakt ons mensen. We doen het al sinds het begin der tijden, samen rond het kampvuur; en met alles wat er sindsdien veranderd is, heeft de mens nog steeds een grote behoefte om te vertellen. Dat zal ook nooit verdwijnen. Alleen de manier waarop, de vorm, die verandert wel. En wat dat betreft leven we in heel interessante tijden. Door de moderne communicatiemiddelen kunnen we nu op nieuwe manieren vertellen. Wat de mensen de afgelopen eeuw aan nieuwe communicatiemiddelen ontwikkeld heeft, grenst aan het ongelooflijke. Het is zoveel dat we zelf nog niet precies

weten wat we al die technieken kunnen doen. Er valt nog enorm veel te ontdekken en te experimenteren. Alle redenen om wat we nu al weten op dit gebied te leren aan onze kinderen, zodat zij het vertellen in een modern jasje weer verder kunnen brengen. Zo blijft de verteltraditie ook in onze tijd levendig en kunnen we gebruik blijven maken van wat het vertellen ons biedt, aangepast aan onze tijd.

Ik ben dan ook groot voorstander van het ontwikkelen van een vertel leerlijn voor scholen, waarin zowel het 'live' vertellen voor een groep als vertellen met digitale middelen aangeboden wordt. Kinderen vinden het ontzettend leuk om de kans te krijgen te experimenteren, zowel met verhalen als met nieuwe media. Creativiteit ontwikkelen, kinderen een stem geven, ze leren voor een groep te staan; kinderen leren om informatie te structureren en leren om te gaan met oude verteltechnieken en eigentijdse multimedia. Allemaal redenen om het vertellen een stevige plek te geven in het onderwijscurriculum.